

The study underlying the results published in this paper was conducted as part of research financed under the Research and Technology Innovation Fund (KTIA_AIK_12-1-2013-0043) called Adaptation and ICT-supported development opportunities of regional wellbeing and wellness concepts to the Balkans.

Blagostanje na Balkanu: kratko izvješće

Uvod

Ovo se istraživanje usredotočuje na jedanaest zemalja balkanske regije, to jest na Albaniju, Bosnu i Hercegovinu, Bugarsku, Hrvatsku, Grčku, Makedoniju, Crnu Goru, Rumunjsku, Srbiju, Sloveniju i Tursku. Glavni je cilj projekta istraživanje razine blagostanja stanovnika ovih zemalja i glavnih čimbenika koji tome doprinose. Drugi je cilj identifikacija aktivnosti koje se stanovnicima najviše sviđaju u svrhu razvoja budućih proizvoda za zabavu, razonodu i turizam na nacionalnoj i regijskoj razini. U ovoj studiji primijenjeno je nekoliko metoda istraživanja uključujući prikupljanje sekundarnih podataka iz akademskih izvora i izvješća o kvaliteti života, zadovoljstvu životom, sreći i blagostanju, kao i primarnih podataka u obliku ankete u kojoj je učestvovalo 11.000 osoba iz jedanaest balkanskih zemalja. Isto tako, iskusni stručnjaci i istraživači iz sedamnaest zemalja sproveli su metodu Delphi.

Glavni nalazi

Prema sekundarnim podacima, većina studija o kvaliteti života, zadovoljstvu životom i blagostanju rangira balkanske zemlje ispod prosjeka zemalja EU ili zemalja članica OECD-a. Prema ljudskom razvojnem indeksu (za 2014.), balkanske zemlje rangirane su od 25. mjesta (Slovenija) do 95. mjesta (Albanija), a po svjetskoj ljestvici sreće (World Happiness Report) (za 2015.) nalaze se od 55. mjesta (Slovenija) do 134. mjesta (Bugarska). Isto tako, Slovenija zauzima najbolje mjesto prema većini aspekata Gallupove studije blagostanja (2013.) i svjetske ljestvice sreće (2015.). Međutim, rezultati se malo razlikuju kad dođe do usporedbe objektivnih (npr. ekonomskih i političkih pokazatelja) i subjektivnih pokazatelja (npr. osjećanja, percepcija). Na primjer, indeks „Bolji život” kojeg objavljuje OECD (2013.) pokazuje da se Slovenci nalaze na nižem mjestu od prosječnog što se tiče subjektivnog blagostanja, ali

Eurofound (2013.) primjećuje da se Bugarska, iako rangirana na dnu liste EU zemalja u pogledu zadovoljstva životom, nalazi na 16. od 27 mjesta kad se radi o hedonističkom aspektu blagostanja (svakodnevna osjećanja i raspoloženja). Neke zemlje zauzimaju vrlo nisko mjesto u svim domenama blagostanja prema Gallupovoj studiji iz 2013. (npr. Hrvatska). Grčka se trenutno nalazi na najnižem mjestu u mnogim studijama koje se bave blagostanjem i srećom.

U našoj studiji, izgleda da se zdravstveno stanje lagano pogoršava tijekom starenja, (neiznenađujuće), ali ljudi se isto tako više zalažu da ostanu zdravi. Albanci i Grci sami sebe smatraju najzdravijima u balkanskim zemljama. To možda i nije iznenađujuće jer oni imaju najduže očekivano trajanje života u regiji, zajedno sa Slovencima (HDI, 2014.). Smatra se da mediteranska dijeta ima neki utjecaj (Ginter i Simko, 2011.). Međutim, u ovoj studiji Slovenija je ispod prosjeka što se tiče *osjećaja* zdravlja (na Balkanima se smjestila samo na 8. mjestu) i vođenja zdravog života (na zadnjem mjestu). Bugari sami sebe smatraju stanovnicima s najlošijim zdravljem i, isto tako, imaju najkraće očekivano trajanje života. Nakon Makedonaca, Albanci tvrde da čine najveće napore u održavanju zdravlja. Hrvati čine najmanje napore u održavanju zdravlja u odnosu na sve stanovnike zemalja učesnica u ovoj studiji. To možda i nije tako iznenađujuće, budući da Gallup navodi niske razine njihovog fizičkog blagostanja (2013.).

Bosanci i Hercegovci (možda je iznenađujuće) sami sebe smatraju najsretnijim ljudima u ovoj studiji. To je u suprotnosti sa svjetskom ljestvicom sreće (2015.) na kojoj su zauzeli prilično nisko mjesto. S druge strane, Bosna i Hercegovina nalazi se na visokom mjesto što se tiče 'svrhe, smisla života kao indeksa blagostanja' prema Gallupu (2013.). Prema drugima studijama (npr. Gallup, 2013.; Eurofound, 2013.; svjetska ljestvica sreće, 2015.), Grci tvrde da su najmanje sretni u balkanskoj regiji. Usprkos relativno visokom mjestu koje je Turska zauzela u svjetskoj ljestvici sreće (2015.), učesnici u ovoj anketi ne smatraju se posebno sretnima (10. mjesto zajedno s Rumunjskom).

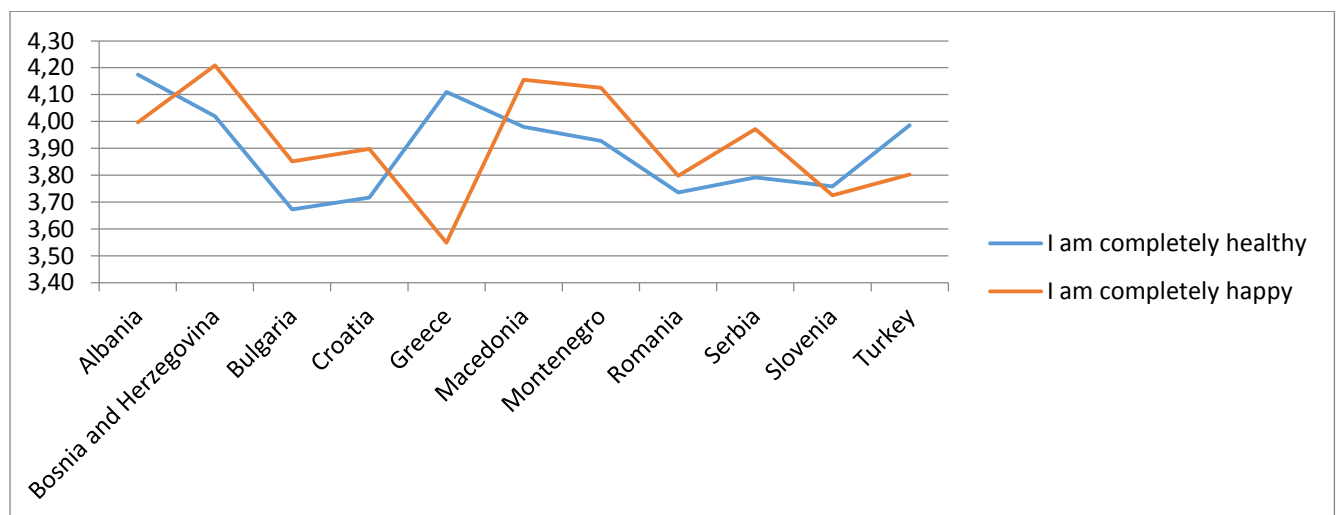
Ukupno gledano, sa statističke strane gledišta, nije bilo značajnih razlika između žena i muškaraca ili između onih koji žive na selu ili u gradu. Međutim, izgleda da su mlađe osobe (između 15 i 39 godina starosti) sretnije od starijih, dok su osobe u srednjim godinama (između 40 i 49 i 50 i 59 godina starosti) najnesretnije. Neke druge studije isto tako ukazuju da ljudi u srednjim godinama života imaju najniže razine sreće prema takozvanoj 'U-krivulji' sreće u životu, dostižući najnižu točku u dobi od 46 godina (The Economist, 2010.). Osobe s višom razinom obrazovanja često su nesretnije od onih s nižim razinama. Pretpostavlja se da razlog tome mogu biti visoka stopa nezaposlenosti, niske plaće ili nedostatak boljih prilika u mnogim zemljama Balkana. Osobe s nižom razinom obrazovanja mogu isto tako imati manja očekivanja ili težnje.

Kao i u nekim drugim studijama, obitelj, zdravlje i ljubav najvažniji su čimbenici sreće. U većini zemalja, korištenje spa sadržaja, hamama i parne kupelji značajno se smanjilo (npr. čak do 49% u Makedoniji). Slovenija je jedina zemlja u kojoj se korištenje povećalo za oko 10%. S

druge strane, izgleda da se uporaba prirodnih resursa za liječenje povećava (npr. čak za 41% u Bosni). Povećao se broj odlazaka na more, dok izgleda da posjete planinama, šumama ili provod vremena pored jezera i rijeka ne gube na popularnosti. Nema značajnih odstupanja, osim u jednom ili dva izuzetka. U svim zemljama bilježi se povećanje religioznih aktivnosti, dok je sprovođenje nereligioznih duhovnih aktivnosti značajno opalo čak za 90% (npr. u Albaniji). Kuhanje i jedenje tradicionalne hrane povećalo se u svim zemljama, a u nekima dostiže i značajan porast od 54% (npr. u Crnoj Gori). Povećava se uporaba biljnih lijekova u Albaniji, Bugarskoj i Sloveniji, ali se smanjuje u nekim drugim zemljama. Isto tako, plesanje i pjevanje smanjilo se u mnogim zemljama, iako je ples još uvijek popularan kao prije, ako ne i više, u Albaniji i Turskoj.

Mnoge zemlje vide same sebe kao siromašne, skupe i često nestabilne, ali isto tako i prijateljske, gostoljubive i prilično posvećene zelenom gospodarstvu.

Slika 1: Zdravlje i sreća u balkanskim zemljama

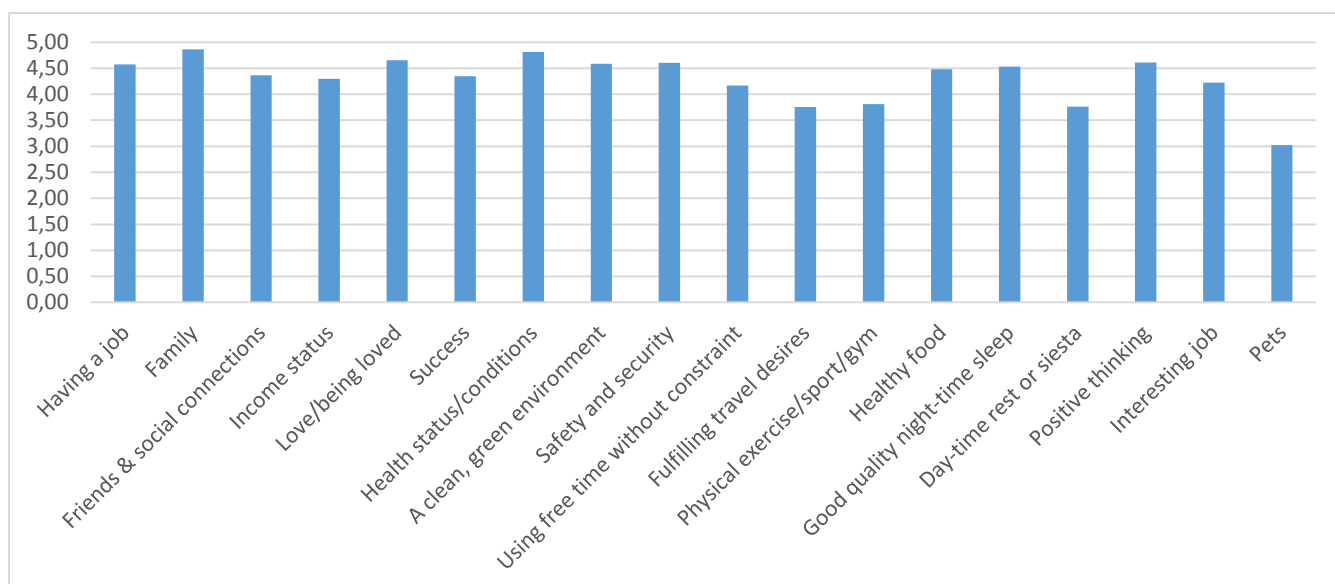

Albanija, Bosna i Hercegovina, Bugarska, Hrvatska, Grčka, Makedonija, Crna Gora, Rumunjska, Srbija, Slovenija Turska

Potpuno sam zdrav/zdrava [Translator's note: usually written in this way to cover m/f gender]

Potpuno sam sretan/sretna

Slika 2: Faktori sreće na Balkanu

Imati posao

Obitelj

Prijatelji i društvene veze

Stanje prihoda

Voliti nekoga/bití voljen

Uspjeh

Zdravstveno stanje

Čisti, zeleni okoliš

Bezbjednost i sigurnost

Korištenje slobodnog vremena bez ograničenja

Ispunjavanje želja za putovanjima

Fizičko vježbanje/sport/teretana

Zdrava hrana

Kvalitetno, noćno spavanje

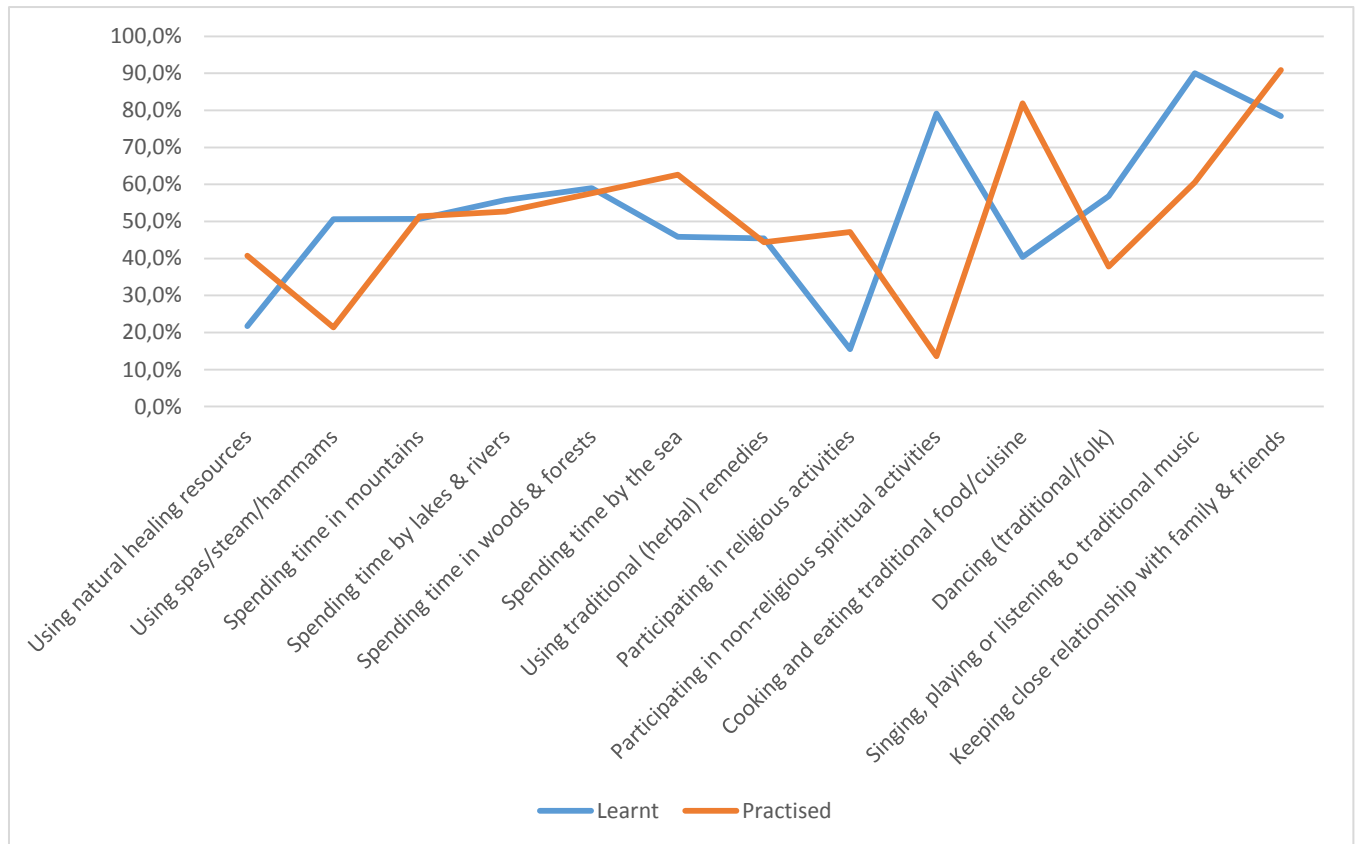
Dnevni odmor ili popodnevni san

Pozitivno razmišljanje

Interesantan posao

Kućni ljubimci

Slika 3: Naučene i sprovedene aktivnosti

Uporaba prirodnih resursa za liječenje

Korištenje spa sadržaja, parne kupelji i hamama

Provođenje vremena na planinama

Provođenje vremena na obalama jezera i rijeka

Provođenje vremena u šumama

Provođenje vremena na moru

Uporaba tradicionalnih (biljnih) lijekova

Učestvovanje u religioznim aktivnostima

Učestvovanje u nereligioznim, duhovnim, aktivnostima

Kuhanje i jedenje tradicionalne hrane

Ples (tradicionalni/folk)

Pjevanje, sviranje ili slušanje tradicionalne muzike

Održavanje obiteljskih i prijateljskih odnosa

Naučene

Sprovedene

Zaključci

Što se tiče razvoja budućih aktivnosti vezanih za zabavu, razonodu i turizam, izgleda da su aktivnosti koje bi poboljšale blagostanje balkanskih naroda vezane za tradicionalnu hranu, religiju, krajobraze (posebno na morskoj obali) i prirodne resurse za liječenje.